

خلاصه درس چهارم

اهمیت ناهمواریها

ناهمواریها در ایران بر تشکیل اجتماعات انسانی و نوع معیشت مردم حتی بر تاریخ کشور ما . پیروزی ها نیز تاثیر گذار بوده است.به عنوان مثال(آریو برزن سردار دلاور ایرانی با استفاده از تنگه تکاب در ارتفاعات زاگرس در برابر حملات اسکندر مقدونی از ایران دفاع کرد)

پیدایش ناهمواری های ایران

ناهمواریهای ایران بیشتر طی دوران های اول تا سوم زمین شناسی (سنوزوئیک) پدید آمد.

طی دوران کواتر نر ناهمواری ها شکل نهایی به خود گرفت و از آن پس تحت تاثیر عوامل فرسایش تغییر شکل می یابد.

عوامل فرسایش عبارتند از:(آبهای روان-باد-اختلاف دما به همراه عملکرد انسان)

تقسیمات ناهمواریهای ایران

ناهمواریهای ایران را می توان به دو قسمت تقسیم کرد.

الف) سرزمین های کوهستانی که اغلب بیش از هزار متر از سطح دریاهاى آزاد ارتفاع دارند

ب) سرزمین های پست و هموار که شامل دشتهای در نواحی داخلی و جلگه ها ی کم ارتفاع در سواحل دریا ها می باشد.

تقسیم بندی کوهستانهای ایران:

منطقه کوهستانی شمال ایران

۱- منطقه کوهستانی تالش

۲-منطقه کوهستانی البرز

گستره فعال البرز:

گسترش شهرهایی مثل تهران ،کرج،احداث جاده های ارتباطی .سدها و هدایت رودخانه ها ،گسترش فعالیتهای کشاورزی ،بهره برداری از معادن کوههای البرز ناهمواریهای این منطقه را به شکل ناپایداری در آورده است.

۳- کوههای شمال خراسان : که شامل کوههای هزار مسجد و آلا داغ در بینالود

منطقه کوهستانی غربی (زاگرس)

زاگرس چگونه به وجود آمد.

رشته کوه زاگرس از برخورد دو صفحه شبه جزیره عربستان و صفحه اوراسیا به وجود آمده است. یکی از زیباترین و فعالترین پدیده های رشته کوه زاگرس گنبد های نمکی می باشد.

عوامل تغییر دهنده زاگرس

الف) عوامل طبیعی

ب) عوامل انسانی

جریان آبهای جاری . ریزش های جوی شدید. حمل رسوب توسط رودها. توفانهای گرد و غبار از عوامل طبیعی تغییر دهنده زاگرس به شمار می روند.

احداث سد بر روی رودهای زاگرس به منظور جلوگیری از طغیان. احداث جاده ها . از بین بردن جنگل ها. استفاده های نامناسب از اراضی کشاورزی از جمله عوامل انسانی در تغییر زاگرس به حساب می آیند.

سایر مناطق کوهستانی

کوههای چین خورده که به آنها کوههای مرکزی گفته می شود.

توده های نفوذی آذرین که به آنها کوههای منفرد مرکزی گفته می شود.

ارزش های اقتصادی نواحی کوهستانی

۱- ذخایر آب ۲- معادن و ذخایر طبیعی ۳- دامپروری ۴- تعدیل آب و هوا ۵- تولید برق ۶- گردشگری

سرزمین های هموار

سرزمینهای هموار شامل: ۱- دشتها ۲- جلگه ها

دشتها: سرزمین های هموار یا نسبتا همواری که حصار کوهستانی آنها را فرا گرفته

جلگه ها: سرزمین های همواری که از یک طرف به کوهها و از طرف دیگر به دریا و دریاچه ها منتهی می شود.

علل پیدایش دشتها

* برخی از دشتهای در هنگام چین خوردگی ها و در حد فاصل تاقدیس ها و ناودیس ها ایجاد شده است.

* برخی از دشتهای حاصل انحلال مواد آهکی و هموار شده زمین های هستند (مثل ماهی دشت وارژن دشت)

* برخی از دشتهای از دورا نهایی زمین شناسی بسیار قدیم بر جای مانده اند اما در روی آنها ناهمواریهای جدید بر اثر فرسایش بادی ایجاد شده (دشت لوت)

عوامل تغییر دهنده دشتهای

۱- عوامل انسانی

۲- عوامل طبیعی

تغییر کاربری اراضی کشاورزی. بوته کنی. از بین بردن پوشش گیاهی. دستکاری نابخردانه در مسیل ها و مجاری رودها. احداث جاده ها. بهره برداری وسیع از معادن و منابع طبیعی از عوامل انسانی تغییر دهنده دشتهای هستند تغییرات اقلیمی. ریزشهای جوی شدید. بروز توفانها و گرد و غبار و خشکسالی ها. توفانهای شدید. بادها از عوامل طبیعی تغییر دهنده دشتهای هستند.

ارزش های اقتصادی دشتهای

۱- جاذبه های گردشگری ۲- استفاده از انرژی خورشید و باد ۳- گذران اوقات فراغت ۴- معادن گچ و نمک
جلگه ها به دلیل اینکه خاک حاصل خیز دارند جمعیت زیادی را به خود جذب می کنند

علل پیدایش جلگه ها

۱- ساختمان زمین ۲- مقاومت سنگ ۳- عمق آب و تراکم آبرفت ها

عوامل تغییر دهنده ی جلگه ها

عوامل طبیعی مثل حرکات جزر و مد و توفانهای دریایی. سونامی. جریانهای دریایی و نوسانات عمومی آب دریا ها
عوامل انسانی تغییر دهنده جلگه ها مثل اسکله سازی. بندر سازی. دیواره سازی. احداث جاده روی جلگه های ساحلی. تغییر پوشش گیاهی. گسترش شهر ها و روستاها

ارزش های اقتصادی جلگه ها

۱- منبع ذغال سنگ ۲- منبع نفت و گاز ۳- جاذبه های گردشگری